

STEFAN ENGSTRÖM:

Hjälporganisationer kan få betala tillbaka

Tidigare i år kunde man läsa i tidningarna att »företagen tävlar i givmildhet« och att svenska företag står för en ovanligt stor del av de pengar som donerats till jordbävningdrabbade Haiti, återuppbyggnaden av Rinkebyakademien som brändes ner i juni i samband med kravaller och nu översvämmade Pakistan. Alliansregeringen har också flaggat för avdragsgillhet för gåvor till ideella organisationer, låt vara att detta bara ska gälla privatpersoners gåvor.

1 januari 2006 trädde nuvarande aktiebolagslag (2005:551) i kraft och fick ett lagrum om värdeöverföring som saknades i tidigare aktiebolagslagstiftningar. I 17 kapitlet 1 § definieras uttrycket och av 2 § framgår vilka värdeöverföringar som är tillåtna. Dit hör bland annat »gåva«, men i 5 § stadgas att »Bolagsstämman eller, om saken med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse, styrelsen, får besluta om gåva till allmännyttigt eller därmed jämförligt ändamål, om det med hänsyn till ändamålets art, bolagets ställning och omständigheterna i övrigt får anses skäligt

och gåvan inte strider mot 3 §«. I 3 § finns ytterligare bestämmelser som kan inskränka ett aktiebolags möjlighet att lämna gåva till allmännyttigt ändamål, bland annat att värdeöverföringen (med andra ord gåvan) måste vara försvarlig med hänsyn till bland annat verksamhetens art, omfattning, risker, bolagets konsolideringsbehov och likviditet med mera.

Syftet med aktiebolagslagens restriktiva hållning när det gäller gåvor till allmännyttigt ändamål är att skydda såväl borgenärer som aktieägare så att en sådan gåva inte riskerar bolagets betalningsförmåga och inte heller negativt påverkar aktieägarnas intressen i bolaget.

Därför finns det också regler om skyldighet att återbetala gåvan, vilket inträder om bolaget kan visa att den som mottagit gåvan insåg eller borde ha insett att gåvan stod i strid med lagstiftningen. Om gåvomottagaren varit i god tro och kanske därför inte kan göra någon återbetalning, inträder ett »bristtäckningsansvar« som innebär att de

personer som har medverkat till beslutet att lämna gåvan är ansvariga för denna, och kan tvingas ersätta bolaget.

Katastrofen i Haiti, såväl som branden i Rinkeby, medförde en mycket snabb respons i gåvogivandet från svenska företag. Men vilken generositet med ett aktiebolags tillgångar kan man som till exempel verkställande direktör, ekonomichef eller controller visa för att bidra med den hjälp som behövs? Svaret är ingen alls! Alla gåvor som lämnas av ett aktiebolag måste styrelsen besluta om. Men det gäller bara om gåvan med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse och också är försvarlig. I annat fall krävs ett bolagsstämmobeslut.

Det finns många i de svenska aktiebolagen som på egen hand fattar beslut om att lämna gåvor och också har befogenhet att utbetala beloppet, något som är helt lagstridigt och kan innebära att personen själv får ersätta bolaget för gåvan. Även styrelser som fattar beslut om gåvor kan bli ersättningsskyldiga om det visar sig att gåvans värde inte var av ringa betydelse och inte var försvarlig.

En fråga som gåvomottagaren bör ställa sig är om det mottagna beloppet har förankrats på en bolagsstämma, eller om beloppet,

med hänsyn till bolagets ställning är av ringa betydelse, beslutats av styrelsen. Om det inte är så kan gåvomottagaren – till exempel en hjälporganisation – tvingas återbetala beloppet om man insåg eller borde ha insett att gåvan var lagstridig. Om tiden är kort mellan det att hjälpbehovet återgivits i massmedia och att pengar kommit in till organisationen, kan det indikera att hjälporganisationen borde ha insett att gåvan inte har hunnit bli beslutad på ett styrelsemöte – och ännu mindre på en bolagsstämma – och att gåvan därmed är lagstridig.

En fråga som *gåvogivaren* bör ställa sig är om den tilltänkta gåvan bara är av ringa betydelse och i så fall förbereda frågan till nästa styrelsemöte. Bedöms gåvan vara »större än ringa«, måste man i stället förbereda frågan till nästa bolagsstämma. Och skulle styrelsen respektive bolagsstämman besluta om gåvan kan de som medverkar till beslutet alltså bli ersättningsskyldiga om det visar sig att gåvobeloppet medfört att bolaget till exempel inte kan betala sina skulder.

Jag tror att det finns skäl för företagsledningarna i de svenska aktiebolagen och för mottagarna, exempelvis hjälporganisationerna, att sätta sig in i aktiebolagslagens restriktiva bestämmelser när det gäller gåvor till allmännyttiga ändamål. För revisorerna uppstår uppgiften att kontrollera att gåvogivandet står i överensstämmelse med aktiebolagslagen och om så inte är fallet, överväga att påtala detta i revisionsberättelsen. Detta gäller inte minst på grund av att revisorer kan bli bristtäckningsansvariga enligt aktiebolagslagens 17 kapitel, 7 §, 2 stycket. <

**STEFAN ENGSTRÖM ÄR AUKTORISERAD
REVISOR PÅ AUDITOR REVISIONSBYRÅ.**